

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje. Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto, za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računani naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne števe se prodajajo po 6 v. Uredništvo in upravitelstvo se nahajata v Ptuju, gledališko poslojše št. 3.

Slava Tebi, ki si nas kmeto ljubil!

Kmečki stan, sprečen stan!

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastojni, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Stev. 28

V Ptuju v nedeljo dne 9. julija 1911.

XII. letnik.

Današnja številka ima zopet 2 strani prijatelje in šteje torej skupaj 10 strani ter več slik.

Stoj, prijatelj!

Ti veš, da se danes kmetu, delavcu in obrtniku ne more dobro goditi. Vlada nam je vedno mačeha in kar smo si priborili, stoji smo v odločni borbi proti vladi. Kajti vlada ne varuje naših interesov. In slovenski poslanci? Kaj so za nas, za ljudstvo storili? Ničesar, v parlamentu in državnem zboru ničesar! Za-se in za svojo stranko so ti prvaški poslanci vedno borili. Ali ljudstvo jim je bilo deveta briga. Vlada, da se nam v vsakem oziru vedno boljše godi.

Premisli, prijatelj! Vsi stanovi imajo svoje zastopstvo, svoje organizacije, svoje voditelje. Kmet, delavec in obrtnik so bili v naših krajih doslej nezastopani, razdruženi in razbiti. Politiki duhovniki, odušerki, advokati, sebični kmetiki so slovensko ljudstvo po spodnjem koroškem in Koroškem zastopali. Tem ljudem je seveda vedno boljše godilo; ali ljudstvu ni bilo dobro.

Mogotci, ki so nas skozi desetletja za nos vodili, ki so zakrivali s svojim izkoriščevalnim delom našo bedo, ki so krivi izseljevanja, zaščena posestev, revščine obrtnišva, heracije kmetstva, — ti mogotci držijo ljudstvo v svojih rokah in je nočejo izpustiti. I zanaprej hočejo ljudsko kri sesati, i zanaprej vladati kot suvereni gospodarji čez naše pokrajine. V desetletnih zborih so štajerski slovenski poslanci z našimi narodnjaške fraze na komando veleizdajalci. Čehov vsako gospodarsko delo onemogočili, — koroški Grafenauer pa ni imel drugega namena nego da je vedno in povsod koroško doživljal slovenskega „naroda“ ustanovljali slekanske konzume, bankerotne posojilnice, špekulativna podjetja. In krivdo splošne bede, ki je nastala v takih razmerah nastati, metali so na naša sosede.

Prijatelj, stoj in premišljuj! Čitaj prvaške liste, glej prvaška podjetja, opazuj delovanje prvaških voditeljev, — in prišli bodoš do vse drugih zaključkov, do vse drugega prepričanja!

Zdaj po volitvah, ko so Brenčiči, Benko, Korošci, Piški, Roškarji, Grafenauerji zopet najravnjsi „poslanci“ postali, zdaj ko se je v našem državnem zboru verskih čutov naše ljudstvo zopet v jarem pogubonosnega prvaštva vprelo, — zdaj so ti izvoljeni gospodje zopet spoznali na vse svoje obljube, pozabili na svoje besede, pozabili na ljudstvo. To v bogo ljudstvo ne potrebujejo zdaj — in šele kadar bodo prile nove volitve, šele tedaj se bodo zopet ljudje ljudstvu zopet prilizovali?

Zato pa: ljudstvo, vzdrami se! Naprednjaki, naprej! Pri volitvah nismo pomagali, ali zaradi tega ne smemo puške v komo vreti. Še premalo smo delali, še premalo ljudstvo izobraževali... Pomagamo torej vsak dan, da pomagamo ljudstvu iz blata in nevednosti. Več kulture,

več politične izobrazbe, več podrobnega dela potrebujemo!

Mi naprednjaki nimamo v vsaki vasi političnega kaplana ali pa prvaškega učitelja. Mi smo navezani edino na svojo lastno moč. Zato pa je tudi v prvi vrsti potrebno, da si priborimo sredstev, s katerimi nam bode mogoče, boj proti mogočnemu in brezobzirnemu nasprotniku ljudstva peljati. Najbolje sredstvo za ta boj pa je — naš list „Stajerc“. Volitve so zopet dokazale, kako potreben je „Stajerc“. In proti nam zapričeta gonja je novi dokaz, da je „Stajerc“ nasprotnikom ljudstva nevaren in da se ga bojijo, kakor vrag križa.

Tako je treba v prvi vrst naš list „Stajerc“ širiti! Čimveč naročnikov bomo imeli, temvečji bode naš list, — čimbolj bomo delali, temlepše uspehe bomo doživeli!

Prijatelj, stoj! V tvoji hiši imaš morda liste, ki so dragi in slabi in ki te hočejo z medenimi besedami v tabor nevarnega in nesramnega prvaštva spraviti. Vrži te protiljudske liste skozi vrata! Ti nisi hlapec političnih kaplanov in narodnjaških hujskačev, — zato imej v svoji hiši edino najcenejši ljudski list, ki je obnem neodvisno glasilo kmetov, obrtnikov in delavcev, in to je naš „Stajerc“.

Delajmo, delajmo vsi!

Politični pregled.

Novi državni zbor sklican je glasom poročil za 17. t. m. Cesar bode sam prestolni nagovor držal. Vlada je prestolni nagovor in vladni program že izdelala. Tudi stranke so imele že svoje pogovore in so deloma že označile svoje stališče napram novi vladi. Da bi zbornica le z gospodarskim delom pričela.

Novo vlado. Prva posledica letošnjih državno-zbornskih volitev je bil odstop dosedanje vlade. Nemški krščanski socialci so namreč popolnoma propadli. Vsled tega je bil dosedajni minister predsednik baron Bienerth prisiljen odstopiti. Bienerth bil je od leta 1909 sem prvi minister. Njegov naslednik je Paul Gautsch pl. Frankenthurn, ki je bil že večkrat naučni minister in tudi že minister predsednik. Nekateri krogi upajo od Gautscha mnogo zboljšanja položaja. Ali drugi zopet mu prorokujejo kratko existenco. Za naše čitatelje pri našemo v tej številki tudi sliki Bienertha in Gautscha.

Zaradi previsokega obdačenja so imeli v Gradcu rokodelci in obrtniki veliki protestni shod. Poslanec Marchl se je obrnil tudi takoj na finančnega ministra, da naj ta krivično obdačenje omeji, kar se je tudi obljubilo. Slovenski poslanci za tako delo seveda nimajo časa; oni se brigajo le za narodnjaško hujskarijo ali pa — za duhovniške plače!

Toženi škof. V Ljubljani so vsi slovensko-liberalni kandidati proti knezoškofu dr. Jegliču tožbo zaradi žaljenja časti vložili. Škof je izdal namreč pastirski list, v katerem jih je baje hudo žalil. Škof se zdaj izgovarja, češ da ga ne sme posvetna sodinja na odgovor klicati. To je pa napačno mnenje, kajti škof se ima ravnatoko kazenski postavi podvrči kakor vsak drugi. Tožba bode na vsak način zanimiva.

Državnoborske volitve so imele (razven Galicije) sledeči izid. Izvoljenih je bilo:

Nemških naprednjakov	107
Socialnih demokratov	79
Krščanskih socialcev	75
Schönerianerjev	4
Obrtna stranka	1
Prostih socialistov	1
Čehov	81

Italijanov	20
Rumunov	5
Jugoslovanov	36
Rusinov	5
Judov	1

Največ sedežev so izgubili nemški klerikalci, pridobili pa nemški naprednjaki.

O volitvah naj prinesemo še par zanimivih števk. V posameznih kronovinah odpade na vsakega posameznega poslanca sledeče število prebivalcev:

Galicija	68.720
Istrija	56.000
Dalmacija	53.170
Bukovina	51.670
Moravska	59.400
Češka	48.240
Nižjeavstrijska	44.650
Šlezija	44.250
Štajerska	43.780
Kranjska	42.030
Goriška	37.570
Zgornje Avstrijska	36.370
Koroška	36.080
Tirolska	33.240
Trst	30.200
Voralberg	29.660
Salzburg	26.900

Precej drugače so posamezni narodi pri tej volitvi udeleženi. Na vsakega poslanca pride okroglo:

Italijanov	38.270
Nemcev	39.360
Slovencev	49.700
Rusinov	102.470

Državno železnice na Avstrijskem merijo 13.975 kilometrov. Od 1. do 31. maja so zvozile 10.198.300 oseb in 6.829.800 ton. Dohodki za osebe in zavoje so znašali 14.764.900 kron, za drugo blago pa 40.825.800 kron. V času od 1. januarja pa do 31. maja se je zvozilo 44.561.800 oseb in 31.094.600 ton. Dohodki za vozno oseb so znašali K 64.561.000, za blago pa 204.445.700 K. Letos so znašali dohodki za skoraj 13 milijonov kron več nego lansko leto. Skupni dobiček državnih železnic do 31. maja je veliko večji nego preje.

Vojaški troški. Zanimive so tudi sledeče številke: Za izdatke vojaštva in mornarice odpadejo na vsako osebo prebivalstva: V Nemčiji 233 kron, na Francoskem 287, v Italiji 134, v Rusiji 112 kron. Na Avstro Ogrskem odpade za vojaštvo 11 K na vsako glavo prebivalstva; ta svota se bode pa v kratkem zvišala na okroglo 15 kron. — Avstrijska armada (torej brez Ogrske in Boznije) narasla je od l. 1900 do l. 1911 v aktivnem mirovnem času od 229.037 na 246.810 mož. Največ teh vojakov je v Galiciji (63.202), potem na Češkem (39.406), Nižjeavstrijskem (38.565), Primorskem (24.867), Tirolskem (18.420), Moravskem (14.670), Štajerskem (10.461), v Dalmaciji (8.966), Zgornje Avstrijskem (7.714), Koroškem (6.464), v Šleziji (4.908), Bukovini (3.994), Salzburgu (2.021). Ena četrtina vsega našega vojaštva je torej v Galiciji, za katero delo morajo vse druge kronovine težke davke plačevati.

Na Portugalskem se je koncem preteklega meseca v državnem zboru republiko uradno proglasilo. Pregoni kraljevski družini se je za večne čase vse pravice do portugalske krone odreklo. Ta dan se je kot narodni praznik po celi državi slavnostno obhajal.

Prvaško gospodarstvo.

Poročali smo že o kazenski razpravi, ki se je vršila pred ljubljanskimi protiniki proti voditeljem „Glavne posojilnice“. Razprava je končala s tem, da sta bila načelnik te prvaške posojilnice dr. Hudnik in revizor Jošt na večletno ječo obsojena. Predaleč bi nas peljalo, ako bi hoteli le najgorostasnejša dejstva iz te sodnijske razprave popisati. Omeniti hočemo zato le nekaj napačkov, ki jih mora vsak pametni človek iz poloma te „Glavne posojilnice“ sprejeti.

V prvi vrsti bodi nekaj pribito: pred poroto ni stala le dr. Hudnikova „Glavna posojilnica“; vso prvaško posojilništvo je bilo obtoženo. Kajti napake, ki so dovedle „Glavno posojilnico“ do zločinskega poloma, te napake najdemo pri vseh prvaških posojilnicah. Ta žalostni pojav prihaja v prvi vrsti od tega, da izrabljajo zagriženi prvaki tudi svoje denarne zavode v namene panslavistične politike. Dokler ne bodejo prvaki prostovoljno ali pa prisiljeni potom ojstre postave to storili, da rešijo svoje gospodarske organizacije političnega jarma, toliko časa se bodejo taki brezvestni polomi le ponavljali.

In zdaj omenimo še par posameznih pojavov. Zanimivo je v prvi vrsti, da so se prvaškiliberalnisti pravzaprav za lopovske zločince pri „Glavni“ zavzemali. V liberalnih „narodnih“ listih nismo našli nobene ojstre besede graje in tudi klerikalni listi niso svoje prirojene neotesanosti kazali. Zakaj to? No, — ako bi prvaški listi o „Glavni“ resnico pisali, potem bi obenem in ne hote tudi svoje lastne posojilnice grajali in potem bi sami svoje ljudi iz svojih posojilnic podili. Tega seveda nečejo!

Zdaj sta torej dr. Hudnik in revizor Jošt zaprta. Od tega seveda vložniki „Glavne posojilnice“ prav nič nimajo. Manjka namreč dva milijona kron. Ta denar so prvaki napravili. Hudnik in Jošt sta bila glavna lumpa, to je gotovo. Ali če bi jih tudi obesili, denarja ni od njih dobili. Tista dva milijona bodejo morali torej zadržniki plačati. Kakor znano, so se pa posamezni zadržniki znali te neprijetne stvari izogniti. In zaradi tega je še vedno veliko vprašanje, je-li bodejo v bogi vložniki svoje krvavo prihranjene krajezarje nazaj dobili. Čisto gotovo pa je, da bodejo morale posamezne posojilnice svoje vloge popolnoma ali pa deloma žrtvovati. Do pravega poloma bode šele prišlo, kadar pride eksekutor do besede.

Najgrša stvar, ki jo je ta sodnijska razprava dokazala, je pač ta-le: pri prvaških posojilnicah smejo načelniki iz blagajne denarja jemati, kolikor ga hočejo. Tako se je godilo pri „Glavni posojilnici“, tako se je godilo v Šoštanj in Ormožu in tudi drugod. Načelnik je absolutni vladar, — posojilnična blagajna je njegova blagajna! Brez da bi se odbor vprašalo ali kaj vknjižilo, se jemlje denar in brezvestni prvaški spekulant kupujejo potem s tem denarjem graščine in veleposestva v čisto nemških krajih ter pričenjajo taka posestva razkosavati. Revizor Jošt, eden slovenskih „odrešenikov“, bil je v tem oziru tipični lump. Namesto da bi posojilnico nadzoroval, jo je v špekulacijo in v polom tiral, sam pa je basal lepe provizije v žep!

Seveda so še druge napake. Celjska „Zadružna zveza“ n. pr. je svojim zadržugam tolikokrat po 500 kron kredita dajala, kolikor so imele te zadruge članov. Za vsacega člana

posamezne zadruge je dala torej ta prvaška „Zadružna zveza“ 500 K kredita!! In zdaj ima od „Glavne posojilnice“ — 300.000 K zahtevati. To je gospodarstvo, kaj?! Tajniki in revizorji prvaških posojilnic so visoki gospodje, oni smejo vse storiti — s tujim denarjem...

Prva zahteva je torej: oblast naj vstvari postavo, da se take lumparije sploh preprečijo. V ta namen pa je v prvi vrsti potrebno, da dobijo prvaške posojilnice (kakor imajo to nemške šparkase) **oblastveno nadzorstvo**. Brez tega ne gre.

Polomu v Ljubljani pa še bodejo drugi sledili.

Dopisi.

Lembah pri Mariboru. Ljubi „Štajerca“! Gotovo se bodeš čudil, da tudi od nas dobiš enkrat poročilo. Čakali smo, ker smo mislili da prineseš gotovo Ti kako poročilo o zborovanju našega kandidata g. Kresnik; škoda pa bi bila, da bi o tem zanimivem zborovanju molčali; naj vendar svet izve delo naših narodnih čudakov. Ko je „Štajerc“ naglasil, da bo g. Kresnik 5. junija v Lembahu zboroval, veselilo se je ljudstvo, čuti enkrat znanega vrlega moža. Ali tukajšni bahači in prvaki pod vodstvom Viktor Glaserja so delovali noč in dan, da bi se zborovanje preprečilo; — rekli so, da je predrzno, da si upa g. Kresnik celo v Lembahu zborovati. Sklicali so se vsi dohtarski pisaci iz Maribora, celo znani fanatik doktor Gorišek iz št. Lenarta prišel je na pomoč. Ob določeni uri ob 6. popoldne prišel je g. Kresnik, katerega je ljudstvo navdušeno sprejelo, kar je prvake grozno jezilo. Prostor Jägervirtove gostilne bili so natlačeni, da ni bilo več prostora. Ko so naši srbski prvaki videli, da se je ljudstvo začelo večinoma za govor g. Kresnika ogrevati, jezili so se do pen; skušali so s krikom Kresnika motiti, kar pa Kresnika ni motilo. Dr. Gorišek je Kresniku med drugim stavil vprašanje, kako se to strinja, da je on na strani „Štajerca“; prašal je Kresnik Goriška, kako se to strinja, da je Gorišek pri stranki, katera šili v Avstriji sovražno Srbijo, nakar je Gorišek sploh besnel. Najžalostnejšo igro sta igrala Viktor Glaser in dr. Gorišek. Ljudstvo je splošno sodilo, da ne govorita moža, temveč vroč Pikarčan; mislila sta se ga nasrkati za korajžo, pa sta nekaj predebelo požirala. Nastopila sta obadva na stolec ter kvasila (posebno Glaser) tiste otročarije in neumnosti, da so njih pristaši skimovali. Može so se čudili, da je sploh mogoče možu à la Glaser, kateri trezen skoraj molči, take neumnosti govoriti. Ali neki mož slavi kod omikan in pameten, dokler sploh molči! Igrala sta vlogo komedijaša. Manjkalo je le še mirkovec in medveda na verigi in dudelzokarjev in najfinejša srbska komedija bila bi predstavljena. — Trezno misleči može so se pogovarjali, da ni čuda, da je dobil učenjak Viktor Glaser pred 4 leti kod

kandidat po vsi sili samo 300 glasov; — ljudstvo namreč značajne spozna! G. Kresnik mirno in prijazno svaril Glaserja, naj se smeši ter ga opozarjal na čas, ko je pred 4 leti ob času njegove kandidature na zborovanju Kresnikovi gostilni se skrivaj za Kresnika poskušajočimi pestmi klerikalcev, in če bi ga bili „Štajercijanci“ branili, bilo bi se mu jako slabo godilo. Zmiraj bolj se je ljudstvo ogrevalo za g. Kresnika, seveda razun dohtarskih pokvar in končno sta Glaser in Gorišek zabranjena glasovanje, ker sta sprevidela, da je večina za g. Kresnika; — prejšno Glaserjevo in Goriškovo trdilo, da v „narodnem“ (?) Lembahu Kresnika ni tal, je šlo po vodi, kar je do volitve pokazal. Ako bi še g. Kresnik enkrat se tukoj predstavil, potem pa gotovo za njegovega kandidata ne bode več tal, vkljub Glaserju, Goriška in dohtarskih pisacem, kateri so s tem zborovanju jako zmotili in pred javnostjo ošpotovali. Ljudstvo želi kruha, ne pa narodno hujskanje! Lepe in debele smreke in hrasti vrlega starega Glaserjevega očeta pa so napravili sina prevzetnega. Opazovalci.

Od sv. Urbana pri Ptuj. Volitve za žavni zbor so minule; našemu od prevelike agitacije čez vse izmučenemu kaplanu Malajnarju katerem je še tako dolgi dan prekratek bil, je še skoraj cele noči potreboval in se po ušesu in vratu čohal in si študiral, kje še bi kaj vlovil, — svetujemo, da bi se malo okrepčal, počinil, ter se naj bolj svojega poklica držal, da se za posvetne reči brigal. Urbančani ljubljanskega mira in smo še željni, da bi že po tako dolgem času pa enkrat eno razumljivo božjo besedo slišali! Kjer takšega bebranja smo se že vrhunca naveličali. Bog se smili čez nas, usliši nas! Da pa ga Malajnar tudi rad posebno kehar nič ne stane, se je že dostikrat opazovalo. Slišati je bilo, da bode Brenčič, bode zmagal, dal svojim volilecem polovnjak vseliti in da bode za pojed tudi nekšo piznjo zaklal; to je tudi Malajnarja z družbo Bogojana Jaka Simonič (Grozl) in Čehovega Jožka Spuhlo vleklo, kjer so nameravali, da se kot tamkaj zastonj napili in najedli — pa kaj prišli so na hladno; Brenčič jim je njihov prav mastno povrnil s tem, da so naznanjali morali vse plačati, kar so izpili in pojedli. Na jim je postajalo, kjer je precej cvenka zleto samo Hamerska še je manjkalo, kateri bi s svojim velikim „Schnurrbartom“ hlad delal vrnitvi, in sicer zjutraj ob pol štirih, pa Grozl, kateri je poprej zmiraj kričal: „Brenčič“ — le kričal: „ferdamani Brenčič“. To je bil lep zaslužek za tako veliki trud.

Iz Marenberškega okraja. Ljubi „Štajerca“ Jaz vsakokrat troj časopis berem in ga z zastopim; resnično je, da vera peša. Pri nas bila na 13. junija volitev; tudi ker je bil Antona dan, veliki shod. Bilo je malo duhovnikov, pa veliko romarjev, kateri od vsih km pridejo tudi h spovedi; naš župnik pa je

Kronanje na Angleškem.

Kakor smo že poročali, vršilo se je te dni v Londonu slavnostno kronanje kraljevske dvojice. Danes prinašamo sliko, ki se tiče tega kronanja i. s. na levi strani novo krono kraljice, na desni pa njeno slavnostno obleko. Šlepa te obleke je 6 metrov dolga in košta seveda veliko premoženje denarja.

Zahtevajte

povsod

„Štajerca“.

Grof Thun

Cesar povzdignil je bivšega ministerskega predsednika grofa Franca Thun, ki je sedaj c.

Franz Thun-Hohenstein

k. namestnik na Češkem, za kneza. O grofu Thunu se govori, da bode še v naši politiki važno vlogo igral.

